

Motion till riksdagen
2006/07:C334

av Lars Ohly m.fl. (v)

Utgiftsområde 18
Samhällsplanering, byggande samt
konsumentpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår vad regeringen föreslår om avtrappning av den statliga bostadsbyggnadssubventionen, det s.k. räntebidraget.
2. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, byggande samt konsumentpolitik enligt uppställningen.

UO 18 Samhällsplanering, byggande samt konsumentpolitik	Regeringens förslag (tkr)	Förändring (tkr)
31:2 Räntebidrag m.m.	1 013 963	944 701
31:12 Ungdomsbostadssamordnare	1 000	1 491
31:15 NYTT ANSLAG Nationell samordnare kooperativa hyresrätter		1 500
31:16 NYTT ANSLAG Sanering av förorenade områden i tätort		150 000
31:17 NYTT ANSLAG Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder		816 000
40:2 Konsumentverket	112 088	3 000
40:7 NYTT ANSLAG Konsumentvägledare för kommunerna		45 000
Summa	5 730 472	1 961 692

Fel! Okänt namn på

Sammanfattning av Vänsterpartiets förslag

För Vänsterpartiet är bostaden en social rättighet och inte en marknadsvara för ekonomisk vinst. Alla har rätt till en bra bostad utan krav på ekonomisk insats. En ansvarsfull bostadspolitik sätter de mänskliga behoven före krav på kortsiktig avkastning, eftersom en hållbar utveckling inte bara omfattar ekonomiska och ekologiska aspekter utan även sociala.

Vänsterpartiets bostadspolitiska mål är att utveckla en flexibel bostadsmarknad med olika upplåtelseformer som skapar socialt hållbara boendemiljöer där alla får plats, oavsett ekonomiska tillgångar. I denna strävan har de allmännyttiga bostadsbolagen, de privata hyresvärdarna och marknadens produktion av villor, radhus och bostadsrätter samma dignitet. Allmännyttan, med dess hyresnormerande roll, ska garantera att även människor utan kapital får tillgång till alla bostadsområden. För oss är det därför av största vikt att stärka de allmännyttiga bostadsbolagens ställning och stoppa framtida utförsäljningar av våra gemensamma tillgångar. Ytterligare spekulationsfria upplåtelseformer måste också uppmuntras och vi aviserar därför ett nytt anslag för inrättandet av en nationell samordnare för kooperativa hyresrätter. Se vidare Vänsterpartiets motion Utvecklandet av den kooperativa hyresrätten (C318).

Ett mål för Vänsterpartiet är att hyrorna ska hållas på en sådan nivå att de kan efterfrågas även av hushåll med de lägsta inkomsterna. För detta krävs bl.a. att hyrestaket garanteras men också att produktionsstöden för byggandet av hyresrätter finns kvar och visar på långsiktighet. Bostadsbidragens uppgift ska vara att ge hushållen samma möjligheter till goda och tillräckligt rymliga bostäder. På sikt vill vi att fler grupper ska omfattas av bidraget än vad dagens regler medger och att systemet tar större hänsyn till inkomst- och boendekostnadsutvecklingen än i dag.

Regeringen har avskaffat Samhällsbyggnadsdepartementet och samtidigt gjort kommun- och finansmarknadsministern ansvarig för bostadsfrågorna. I 2007 års budgetproposition ser Vänsterpartiet sammantaget en politik som saknar alla sociala ambitioner – en bostadspolitik som formulerat om vårt hem till ännu en kapitalvara och konsekvent väljer att kalla oss alla för bostadskonsumenter. Vi ser med oro på hur en bostadspolitik som inte har plats för de mest utsatta i samhället tar form. När regeringen reducerar en bostadsökande till att vara en kund sänder man ut tydliga signaler om vad som ytterligare är att vänta. Marknaden kan dock aldrig garantera alla rätten till en god bostad.

I budgetpropositionen har man inte ens formulerat ett mål för bostadspolitiken. Man har valt att ”återkomma vid ett senare tillfälle”, och upprepar i stället föregående regerings bostadspolitiska mål, som även Vänsterpartiet står bakom. De indikatorer som syftar till att följa upp detta mål har därmed också fått följa med in i 2007 års budgetproposition, näst intill intakta. Men Vänsterpartiet noterar med oro att regeringen, trots uppenbar tidsbrist, hunnit med att stryka tre av avsnitten: boendeutgifter, trångboddhet och trygghet i boendet.

Fel! Okänt namn på

Regeringens linje slår väldigt olika mellan boendeformerna, och medför därmed ytterligare skillnader i utvecklingen av hushållens konsumtionsutrymme. Generellt har landets hyresgäster de högsta boendekostnaderna i förhållande till den disponibla inkomsten och det är dessa, hyresrättsinnehavarna, som är de stora förlorarna i 2007 års budgetmotion.

Vänsterpartiet har medverkat till att främja ett ökat byggande av hyresrätter de senaste åren. Produktionskostnaderna har successivt sjunkit, och hyror i de nya bostäderna är lägre än de skulle ha varit utan de statliga stöden för byggande av hyresrätter. För att tydliggöra att både nyproduktionen och ombyggnationen av bostäder måste fortsätta att öka vill vi sätta upp tydliga produktionsmål. Under den närmaste tioårsperioden bör det tillkomma 40 000 bostäder per år, av vilka hälften är hyresrätter. Dessutom bör 65 000 bostäder per år renoveras under samma period. Staten har en självklar uppgift i att garantera alla invånare en god bostad och ska således även medverka till att produktionsmålen uppnås. Vänsterpartiet var drivande då nuvarande produktionsstöd för hyresrätter infördes och även när de förlängdes till 2008. Likaså drev vi på en ökning av stöden med 150 miljoner kronor fram till 2008, i syfte att öka byggandet av studentbostäder. Tanken med avvecklingen av stöden år 2008 var att systemet skulle komma att ersättas med ett jämförbart system som skulle garantera en fortsatt produktion av billiga hyresrätter. Inte minst är detta viktigt för att unga ska ha en möjlighet att komma in på den reguljära bostadsmarknaden. För trots att bostadsproduktionen har ökat markant de senaste åren är det fortfarande stor efterfrågan på bostäder på många orter runtom i landet.

Vänsterpartiet avvisar regeringens sänkning av anslag 31:2. På intäktssidan förlänger vi Investeringstimulans till hyres- och studentbostäder till utgången av 2008. För att öka ambitionerna ytterligare höjs stimulansen för 2007 från de i vårbudgeten aviserade 1 000 miljonerna till 1 115 miljoner kronor. Det samma gäller för anslag 31:17, som förlängs till och med utgången av 2008 med en aviserad höjning på 14 % för 2007. Sammantaget ökar utrymmet för stöd till byggandet av 13 700 hyresbostäder under år 2007 och till 15 000 år 2008 (se vidare rubrik 31:17). Inför budgetåret 2009 har Vänsterpartiet för avsikt att återkomma med ett nytt långsiktigt bostadsfinansieringsförslag. Vi utvecklar tankarna kring ett sådant finansieringssystem för produktionen av hyresrätter i Vänsterpartiets motion Långsiktiga villkor för bostadsproduktionen (C319).

För att ytterligare stödja nyproduktion av billiga hyresrätter i de områden där bristen är som störst aviserar vi ett nytt anslag för sanering av förorenad mark i tätorter. I motionen Långsiktiga villkor för bostadsproduktionen (C319) finns förslaget närmre beskrivet.

Regeringens brist på bostadspolitiska ambitioner framgår tydligt i budgetpropositionen 2007, utgiftsområde 18. Man undviker de mest centrala frågeställningarna i bostadspolitiken. Propositionen innehåller inga lösningar för hur samhället ska klara en nyproduktion på en acceptabel nivå. Inte heller innehåller den förslag för att trygga en tillfredsställande omfattning av underhåll och ombyggnation i det redan byggda – åtgärder som är viktiga för att undvika kapitalförstörelse i fastighetsbeståndet. Inga förslag läggs om hur

Fel! Okänt namn på

ungdomar ska få tillgång till bostäder, eller hur hushåll med låga inkomster ska få en acceptabel bostadsstandard. Tvärtom väljer man att omedelbart avskaffa de stöd som i dag finns för nyproduktion av hyresrätter, liksom att omgående inleda ett avvecklande av räntebidragen utan att presentera några förslag som kan underlätta byggandet av hyresrätter. Detta görs trots att Boverket har varnat för att de positiva prognoser över nybyggnation för framtiden som har presenterats kan komma att förändras rejält om stöden till nybyggnation av hyresrätter försämras.

Till detta kommer regeringens uttalade ambitioner att omvandla hyresrätter till bostadsrätter, som ytterligare sätter stopp för en fortsatt ökning av produktionen av hyresrätter. De som drabbas negativt av regeringens politik är främst ungdomar, men också alla hushåll med låga inkomster. Man väljer samtidigt att avsluta den utredning som skulle lägga förslag på hur ungas inträde på den reguljära bostadsmarknaden skulle kunna underlättas. Vänsterpartiet avvisar därmed regeringens sänkning av anslag 31:12.

När det gäller konsumentpolitiken finns det inga förslag på minskade anslag i budgetpropositionen för år 2007. Den handlingsplan för konsumentpolitiken, Trygga konsumenter som handlar hållbart – Konsumentpolitikens mål och inriktning (prop. 2005/06:105, bet. 2005/06:LU33), som Vänsterpartiet varit med och tagit fram tillsammans med den socialdemokratiska regeringen ligger tillsvidare fast. Dock har den borgerliga regeringen aviserat att de fastställda målen och inriktningen för konsumentpolitiken kan komma att ändras (prop. 2006/07:1 utg.omr. 18 s. 66). Detta oroar oss eftersom vi sedan tidigare vet att de borgerliga partierna har en övertro på marknadens egen förmåga när det gäller att lösa människors problem relaterade till konsumtion. Den svenska konsumentpolitiken har en lång tradition och ingår som en naturlig del i välfärdssamhället.

Vänsterpartiet ser att alla människor i dag inte har möjligheten att göra rationella och genomtänkta konsumtionsval. Därför vill vi att alla kommuner ska erbjuda sina invånare konsumentvägledning av god kvalitet. Vi menar vidare att Konsumentverket ska ha kvar sin opinionsbildande roll som är en central utgångspunkt för kunskapsbyggande och utveckling av konsumentpolitiken. Det finns ingen risk att Konsumentverkets myndighetsutövande roll kommer i konflikt med den opinionsbildande då de olika uppgifterna hanteras av separata avdelningar inom verket (se reservation i bet. 2005/06:LU33 s. 62).

Vidare ställer vi inte upp på de borgerliga partiernas definition av att vi alltid är konsumenter, även när det handlar om tjänster som tillhandahålls genom offentligt finansierad verksamhet (se reservation i bet. 2005/06:LU33 s. 67). Den konsumenträttsliga lagstiftningen är inte och bör inte vara tillämplig inom områden som sjukvård, skola med mera. Där gäller i stället särskilda ansvarsregler som självfallet kan ses över och förbättras. Vi vill inte se en utveckling där patienter kan stämma sina läkare på miljonbelopp för undermåligt utförda behandlingar i likhet med situationen i USA. Sannantaget är vi oroad för att den borgerliga regeringens brist på konsumentpolitik i förlängningen kommer att leda till att konsumentmakten enbart kommer att avgöras av plånbokens tjocklek. Att den borgerliga regeringen valt att blanda

samma de konsumentpolitiska frågorna med jämställdhets- och integrationsfrågor visar att de inte prioriterar konsumentpolitiken.

Räntebidrag m.m.

Vänsterpartiet anser inte att räntebidraget kan avvecklas på det sätt regeringen föreslår i 2007 års budgetproposition. Vänsterpartiet föreslår att anslag 31:2 Räntebidrag m.m., fortsätter att löpa på i avvaktan på ett nytt genomarbetat bostadsfinansieringssystem som har långsiktiga ambitioner för produktionen av hyresrätter. Riksdagen bör avslå vad regeringen föreslår om avtrappning av den statliga bostadsbyggnadssubventionen, det så kallade räntebidraget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ungdomsbostadssamordnare

Regeringen föreslår att 1 000 000 kronor anvisas under anslag 31:12 Ungdomsbostadssamordnare under 2007. Anslaget ska användas till att avsluta den tidigare regeringens uppdrag. Bostadssamordnarens uppdrag var att under en treårsperiod arbeta på att ta fram förslag på konkreta åtgärder för att underlätta ungdomars inträde på bostadsmarknaden.

Problematiken på bostadsmarknaden är komplicerad och vissa grupper har sämre konkurrensförmåga än andra – gruppen unga hör dit. Bland annat handlar det om vilka formella krav som finns på bostadsmarknaden och hur unga uppfyller dessa, eller kanske snarast hur andra grupper ser på unga i detta fall. I delrapporten, Om bara någon kunde säga vad jag ska göra för att få en bostad så skulle jag göra det, presenterades flera intressanta aspekter på ungas möjligheter att få tillträde till den reguljära bostadsmarknaden. Om inte detta arbete ska gå till spillo måste bostadssamordnaren få slutföra sitt uppdrag. Vänsterpartiet avvisar därför regeringens sänkning av anslag 31:12. Vi tillför anslaget 1 49 000 kronor i syfte att slutföra den pågående utredningen.

Nationell samordnare kooperativa hyresrätter

Den kooperativa hyresrätten har varit en lagstadgad upplåtelseform sedan 2002, men av olika skäl har boendeformen inte nått den framgång många hade hoppats på. Endast ett femtontal kooperativa hyresrättsföreningar har registrerats på Bolagsverket sedan lagen trädde i kraft.

Den dåvarande regeringen gav under 2003 Boverket i uppdrag att utveckla förutsättningarna för upplåtelseformen. Uppdraget redovisades i mars 2005 i rapporten Kooperativa hyresrätter – Nya möjligheter för den fjärde upplåtelseformen och i huvudsak anser Boverket även i denna utredning att den koo-

Fel! Okänt namn på

perativa hyresrätten behandlas orättvist i förhållande till andra upplåtelseformer. För att förbättra situationen har man pekat på en rad regeländringar som kan åstadkommas inom ramen för den stomme som lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt utgör. Man föreslog även att en ny nationell samordnare för frågor rörande kooperativa hyresrätter inrättas.

Behovet av organiserad spridning av kunskap och information om upplåtelseformen är stort och arbetet med ett mera långsiktigt informations- och kunskapsutvecklingsarbete samt rådgivning på nationell nivå måste fortgå.

Vänsterpartiet anser att förslaget att organisationen Sveriges Kooperativa Hyresrättsföreningar (SKH) blir en nationell samordnare på området är bra. Genom SKH kan man på nationell nivå utveckla, stödja och främja tillkomsten av fler kooperativa hyresrättsföreningar. Vänsterpartiet föreslår därför att det tillförs 1,5 miljoner kronor per år för detta ändamål från och med budgetåret 2007. Pengar för ändamålet aviseras under ett nytt anslag (31:16) Nationell samordnare kooperativa hyresrätter.

Sanering av förorenade områden i tätort

Mycket av den nyproduktion som kommer till stånd i våra storstadsområden byggs på gammal industrimark, ofta med ett centralt och attraktivt läge. Gammal industrimark är dock oftast förorenad och behöver saneras, vilket kostar mycket pengar. Om denna kostnad ska läggas på boendet blir det orimliga boendekostnader för merparten av dem som efterfrågar en bostad. I det anslag som i dag finns för sanering av förorenad mark, anslag 34:4 inom utgiftsområde 20, finns ingen koppling till sanering av förorenad mark för bostadsbyggande.

Vi anser att ett ökat bostadsbyggande är nödvändigt och störst är behovet av fler hyresrätter till rimliga kostnader. Ett ökat byggande av hyresrätter måste därför vara en prioriterad fråga för en hållbar samhällsutveckling. Det ökade bostadsbyggandet ska uppfylla kraven på en ekologiskt hållbar utveckling. Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö där byggnader och anläggningar har lokaliserats på ett miljöanpassat sätt så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. Enligt miljömålet God bebyggd miljö ska samhällsplaneringen vidare främja en minskad bilanvändning och likaså öka förutsättningarna för användandet av miljöanpassade och resurssnåla transporter. Att låta tätortsnära före detta industrimarker stå outnyttjade är ett resursslöseri och kan även innebära en risk från miljösynpunkt. Staten bör främja arbetet med sanering av dessa områden, Boverket bör hantera medlen. Vänsterpartiet föreslår ett nytt anslag inom utgiftsområde 18, 31:16 Sanering av förorenade områden i tätort.

Investeringsbidrag för anordnade av hyresbostäder

Vänsterpartiet avvisar regeringens sänkning av anslag 31:2 och förlänger momssänkingsstödet, Investeringsstimlans till hyres- och studentbostäder, till utgången av 2008. Ambitionerna har höjts något och sammantaget finns under 2007 utrymme för stöd till byggandet av 13 700 hyresbostäder. För anslag 31:17 Investeringsbidragen för anordnande av hyresbostäder, gäller samma sak. Anslaget förlängs till och med utgången av 2008, med en aviserad höjning på 14 % för 2007 för att nå en nivå om 13 700 hyresbostäder (tabell 1). Beräkningarna inkluderar byggandet av studentbostäder, som enligt prognoserna kommer att uppgå till cirka 1 500 under 2007. För 2008 höjer Vänsterpartiet ambitionerna ytterligare. Med ett anslag på 890 miljoner kronor finns utrymme för byggandet av 15 000 hyresbostäder.

Tabell 1 Investeringsbidrag och investeringsstimulans per år i kronor (2007 och 2008)

	Snitt/lgh	Antal lgh	Belopp 2007	För staten	Belopp 2008
Genomsnittligt investeringsbidrag per lgh	59 642	13 680	815 902 560	Utgift	890 000 000
Genomsnittlig investeringsstimulans per lgh	81 476	13 680	1 114 591 680	Inkomstbortfall	1 250 000 000
Genomsnittligt stöd per lgh	141 100	13 680	1 930 494 240	Totalt	2 140 000 000

Syftet med förlängningen av nuvarande stöd är att en fortsatt hög produktion av hyresrätter ska kvarstå fram till dess att ett nytt finansieringssystem tas i bruk. Inför 2009 ersätts dessa stöd av ett nytt finansieringsstöd för produktion av hyresbostäder. Se vidare Vänsterpartiets motion Långsiktiga villkor för bostadsproduktionen (C319).

Konsumentverket

Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa (Kilen) grundades 1992. Kilens arbete har två inriktningar. Den ena är att ge råd, stöd och behandling för människor drabbade av läkemedelsberoende och andra biverkningar. Den andra är att sprida kunskaper om läkemedel och läkemedelsbiverkningar. Förutom en tidvis mycket omfattande föreläsnings- och utbildningsverksamhet har Kilen under åren arrangerat ett flertal större konferenser. 1995 arrangerades den första konferensen om ”Läkemedelsberoende i ett nordiskt perspektiv”, som sedan kom att följas av ytterligare tre konferenser på temat i olika nordiska länder.

Kilens arbete är särskilt betydelsefullt i vårt moderna samhälle där läkemedelsindustrin satsar enorma belopp på reklam för att försöka få oss att konsumera mer läkemedel. Det behövs oberoende röster så att det inte enbart

Fel! Okänt namn på

blir det kommersiella intresset som styr läkemedelsanvändningen. Därför har Vänsterpartiet i budgetförhandlingarna med den tidigare socialdemokratiska regeringen värvat anslagen till Kilen. Kilens anslag har i flera år varit hotade. Därför behöver vi hitta en permanent lösning för hur Kilens finansiering ska kunna säkras. Vänsterpartiet föreslår därför att Kilens verksamhet ska införlivas i Konsumentverket. För detta ändamål avsätter vi 3 miljoner.

Konsumentvägledare för kommunerna

Över 118 000 konsumenter fick förra året hjälp av kommunernas konsumentvägledare.

Av landets 290 kommuner saknade 31 en kommunal konsumentverksamhet. I Stockholms län saknar hela 20 % av alla invånare denna rådgivning. Eftersom verksamheten är frivillig varierar den därför mellan de olika kommunerna när det gäller innehåll, omfattning och organisation.

I den nu gällande handlingsplanen för konsumentpolitiken, Trygga konsumenter som handlar hållbart – Konsumentpolitikens mål och inriktning (prop. 2005/06:105, bet. 2005/06:LU33), har riksdagen slagit fast att den kommunala konsumentverksamheten har mycket stor betydelse för möjligheten att nå konsumentpolitikens mål. Den borgerliga regeringen aviserar dock att de fastställda målen och inriktningen för konsumentpolitiken kan komma att ändras (prop. 2006/07:1 utg.omr. 18 s. 66).

Konsumenterna förlorar cirka 20 miljarder kronor per år till följd av bristande upplysning och dåliga köp. Värst drabbas redan utsatta grupper av konsumenter som låginkomsttagare, arbetslösa, ungdomar och ekonomiskt svaga grupper av pensionärer och invandrare. För ett hushåll med låg disponibel inkomst, till exempel för en ensamstående kvinna med barn, får ett köp av en produkt eller tjänst som visar sig vara ett dåligt val mycket större konsekvenser än för en familj med hög disponibel inkomst.

Konsumentvägledningens arbete är av stor vikt eftersom det tillsammans med den kommunala budget- och skuldrådgivningens insatser kan förebygga att människor fastnar i livslånga skuldfällor. Därför var det glädjande för oss att den socialdemokratiska regeringen beslutade att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av den kommunala konsumentvägledningen och ge förslag på hur en hög och likvärdig nivå kan uppnås i hela landet (prop. 2005/06:105 s.46, dir. 2006:52). De borgerliga partierna är av den uppfattningen att det bör vara upp till varje kommun att bestämma om konsumentvägledning ska erbjudas eller inte (bet. 2005/06:LU33 s. 63).

Vänsterpartiet vill däremot genom en lagändring i kombination med ett riktat stöd till kommunerna göra konsumentvägledningen till ett obligatorium för kommunerna (C333). Det är nödvändigt för att vi ska kunna garantera alla människors tillgång till en god konsumentvägledning.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 26 oktober 2006

Lars Ohly (v)

Marie Engström (v)

Elina Linna (v)

Kent Persson (v)

Egon Frid (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Peter Pedersen (v)

Alice Åström (v)